

ՏՕՒԱՑՈՅՑ

Յուլիս 19 † Կիր. բձ.

Է. Վարդավառ : Տօն Պայծառակերպութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի:

20 † Բշ. բկ.

Բ. or Վարդավառի: Օր մեռելոց:

21 Դշ. գձ.

Գ. » »

22 Դշ. գկ.

Պահոց

23 Եշ. դձ.

Ս. Կիսրիանոսի եպիսկոպոսին եւ Յուսիմեայ Կուսին:

24 Ուր. դկ.

Պահոց:

25 Շք. աձ.

Ս. Թադէոսի առաքելոյն եւ Սանդիսոյ Կուսին: Եւ Ս. Շուշանայ դստեր Մեծին Վարդանայ:

ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏԵՂԵԿԱԴՐԱԿԱՆ
ՇԱՐԲԱԹ-ԱԹ-ԵՐԹ-

Զորրորդ տարի Թ 18 Յուլիս 1914 Թիւ 156

«Մերական Բանաստեղծական Պոստի» կը մաղթէ որ Կաթողիկէ Աւագանց շաբաթաբերը շա-
բաթական Հայաստանի կաթողիկէ ժողովրդոց մէջ, մանաւանդ ի գաւառս, փրկարար առաքելութիւն մը կա-
ռարէ, ի բարգաւաճանս կրօնից եւ ի հոգեւոր օգուտ հոգիներու: Այս մաղթանաց արդիւնաւորութեան համար
Մերական Հայրն սրտագին կ'օրհնէ յիշեալ Շաբաթաբերը, ինչպէս նաեւ անոր խմբագիրներն եւ ընթերցողներն:»

Նամակ Կարգ. Մերի սէյ Վալի, առ Ամեն. Տ. Պօղոս Պետրոս Վ. Թեղեան Հայ-Կաթողիկէ Պատրիարք Կրիկիոյ
23 Նոյեմբերի 1912, ընդ 60780 քուտնաւորաւ:

ԴԵՊՔԵՐ ԵՒ ԱԿՋՐՈՒՆՔՆԵՐ

ԳԱՅԹԱԿԱՆԱԼԻՐ ՅՕԴՈՒԱԾԻ ՄԸ ԱՌԹԻԻ

Գ.

Մինչ ի Պոլիս ուշիմ աշխարհականք ըս-
կած են տեսնել թէ ո՞րչափ աղիտաբեր եղաւ
իրենց անհնազանդութեան հետեւանքը,
կրկնապէս ողբալի է որ գաւառէն վարդա-
պետ ոմն կը յանդգնի քաջալերել ապստամ-
բութեան գարշ ոգին, և ընդհանուր չարեաց
բոլոր պատասխանատուութիւնը թողուլ հո-
գեւոր իշխանութեան:

Բարեբախտօրէն իմաստունք իրեն պէս
չեն խորհիր:

Կ'արժէ՞ր միթէ այսչափ վէճ ու կոխ-
յարուցանել Երեսփոխանական Ժողովոյ մը

և կանոնադրի մը ծրագրին պատճառաւ.
քանի որ Ամեն. և Գերջ. Կ. Պատրիարքն
ըսած էր. «Երեսփ. Ժողով չեմ ճանչնար,
բայց Աւագանւոյ Ժողով կը ճանչնամ. կա-
նոնադրի այդ օրինակնոս ու հակականոս-
կան ծրագիրը կը մերժեմ, բայց ձեռնհաս
մարմնոյ մը կողմանէ և ջերմապէս կաթողի-
կէ ոգւով ծրագրեալ կանոնադրի մը քննելու
և ընդունելու պատրաստ եմ:»

Արդ այսչափ պայծառ ու օրինաւոր յայ-
տարարութեան մը առջեւ, ի՞նչ կը վայելէր
ընել մեզ, եթէ ոչ սպասել յարգանք որ
Հոգեւոր Պետն հաճէր կազմել Աւագանւոյ
Ժողովը, և տնօրինել ինչ որ հարկ էր ի յօ-
րինումն կանոնադրի ծրագրոյն: Ասով ազ-
գին առանձնաշնորհումներն ոչինչ պիտի
կորսնցնէին, մինչ իր արժանապատուութիւնը
չատ բան պիտի չահէր: Ասով անփորձ, թե-
րուս և անհեռատես ոմանք իմաստնոց իւր:

րատներն ու ազնիւ յորդորները չպիտի կըրնային անգոսնել, և իրենց ճամարտակութիւնները շարունակել Կաթողիկոսարանի դահլիճին մէջ, բայց զգօնամիտ և պատկառելի Կաթողիկէ Հայեր ազգն ու ինքզինքնին բարոյական բարձրութեան վրայ պիտի պահէին միշտ, հանրութեան շահերը պիտի պաշտպանէին և կրօնի պատիւը պիտի յաւելուին մերազնեայց և օտարաց առջև։ Ասով տպէսներ ու իմաստակներ իրենց ձեռնհասութենէն վեր խնդիրներով պիտի չըզբաղէին, բայց հմուտ և բանիբուն, փորձառու և հեռատես անձինք՝ մեծաւ մասամբ ազնուական դասակարգէն, ազգին ներկան պիտի բարեկրէին և ապագայ պայծառութիւնը պիտի ապահովէին։

Այլ, եղո՛ւկ, ըմբոստութեան ոգին ամէն բարիք խափանեց, չարիք ու աղէտք, անպատուութիւն և դայթակղութիւն սփռեց չորս կողմ, և այս խեղճ հասարակութիւնը առաջնորդեց անդունդներու։ Ատելի եղանք ո՛չ միայն մարդոց, այլ և Աստուծոյ. ու և է ժողովուրդի մէջ չտեսնուած անկարգութիւնք գործուեցան մեր մէջ չհաւատալի յոխորտանօք և ինքնագով անախառութեամբ։ Անոնց՝ որք հրեայ ու հեթանոս ժողովրդոց մէջ իսկ պարսաւի և պատժոյ արժանի պիտի դատուէին, ուղղակի կամ անուղղակի գովեստներ հիւսուեցան, ու յայտնի ոճրագործներու քաղաքային առաքինութեանց մրցանակներ րաշխուեցան։ ԿԱՆՈՆԱԳՐԻ ՎՐԻՊԱԼԻՑ ՈՒ ԴԵՌ ԱՆՎԱԽԵՐ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ ՊԱՇՏՊԱՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԱՐԴԱՅԻՆ ՈՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱԿԻՆ ՕՐԷՆՔՆԵՐՆ ՈՏՆԱԿՈՒ ԵՂԱՆ, ՈՒ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԴԱՐԱՒՈՐ ՍՐԱՍՁԱՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐՆ ԱՆԱՐԳ ՈՒ ԽՈՏԱՆ ՀԱՄԱՐ ՈՒԵՑԱՆ։

Ջարմանալի՛ կանոնասիրութիւն ստուգիւ որ 4—5 տարիէ ի վեր ինքզինք անբաժան ընկերն րրած է անկանոնութեան և օրինազանցութեան հրէշին։ Ժամ է արդ որ ազգին առողջ ու բարեկիրթ մասն յայտնէ իր զայրոյթն ու զգուսնք՝ իրաւանց այս մատնիչներուն և ազգային արժանապատուութեան սոյն դահլիճներուն դէմ։

Վա՛յ է մեզ, եթէ մեր անտարբերութեամբ ու հեղգութեամբ թողունք որ Չարն րաղթանակէ ի սպառ, և փրկութեան վերջին կայծն ալ մարի այս դժբախտ հասարակութեան համար, որուն վատառողջ մասը կը նկրտի իր քաղցկեղը ճարակել նաև այլոց։

Աստուած իմ, ի՞նչ անկում, ի՞նչ քայքայում, և որպիսի՛ ալլասերում. ա՛յս էր որ կը սպասէին մենք անոնք որ մեր ազգին բարւոք կազմակերպութեան և յառաջագիւղարդացմանը համար աշխատեցան ոգի ի բոլին, անոնք որ մեր սուրբ Հաւատքին համար հալածուեցան, զրկուեցան յամենայնէ և զոհուեցան մինչև ի հեղումն արեան։

Այս էր որ կը սպասէր մենք Հոռոմ, որ իր հոգեւոր անսպառ սլարգեւաց և շնորհաց միացուց յաճախ նաև ժամանակաւոր բարիքներ՝ գթալով մեր աղքատութեան և թշուառութեան, Հոռոմ, որ ամբողջ Կաթողիկէ մարդկութիւնը կը կառավարէ աշխարհի հինգ մասանց մէջ, և որ գուցէ ո՛չ ուրեք այնչափ ըմբոստութեան և ապերախտութեան կը հանդիպի որչափ առ մեզ, Հոռոմ՝ որու գլխուն «իստոգան օրեմ եմք մեր հասարակութեան օրեմ ի վեր», ինչպէս արդարօրէն գովելի անկեղծութեամբ դիտել կու տար մի քանի տարի առաջ երիտասարդ ու սրամիտ գրագէտ մը։

Եթէ մենք գերազանցօրէն Կաթողիկէ լինէինք, եթէ սերտիւ սիրէինք և որդիական յարգանօք մեծարէինք Յիսուսի Բրիստոսի Փոխանորդը, որուն վրայ կը ծանրանայ բոլոր Կաթողիկէ աշխարհի հոգը բիւրապատիկ, զոր կը տրամեցնեն ամէն օր դժոխոց և չարերու նենգութիւնները բիւրազան, և որուն դէմ ակռայ կը կրճտեն հանապազ հերձուածողք ու հերետիկոսք, անկրօնք, ու աղանդաւորք ամենազգի, մենք պիտի մոռնէինք թէ անցթուութիւն է նոր վիշտեր յաւելուլ մեր Պատկառելի Հօր սրտին, թէ տմարդութիւն է մոռնալ այնչափ հին ու նոր բարերարութիւններ, և թէ մանաւանդ մեր պարտքն է ապացուցանել իրեն մեր յաբուումն ու հաւատարմութիւնը յամենայնի հը-

պատակ կալով իր հրամանաց ու բողձանաց :

Դուք կ'ըսէք, Կ. Պատրիարքը խիստ վարուեցաւ մեզ հետ, վերաւորեց զմեզ, անտեսեց մեր վաղեմի սովորոյթներն և այլն : Ու ես կը պատասխանեմ ձեզ, եթէ Կ. Պատրիարքն տասն անգամ աւելի խիստ վարուած ըլլար ձեզ հետ, եթէ հարիւրապատիկ աւելի վերաւորած ըլլար զձեզ, եթէ ձեր բոլոր աւանդութիւններն ալ փոխած, և դեռ չատ մը ձեզ անհաճոյ որոշումներ տուած ու կարգադրութիւններ ըրած ըլլար, դուք՝ երբ տեսաք թէ Ս. Քահանայապետն իր կողմն է և կը շարունակէ իր կողմն մնալ, պարտ էիք իսկոյն տեղի տալ, համակերպիլ ամենայնի, խոնարհիլ նոր իրողութեանց առջեւ, հնազանդիլ սիրով, աջակցիլ իրեն վեհանձնօրէն և կամ գոնէ լռել և սպասել, և ա՛յս ի յարգանս Քահանայապետին : Բայց ափսո՛ս, ձեզ համար լռել ու սպասել անժանձօթ բառեր էին կարծես... ամենէն յախուռն ու կործանիչ աճապարանօք նետուեցաք ասպարէզի մէջ, ո՛չ ներկան և ո՛չ ապագան մտածեցիք բնաւ, միտքերը պղտորելու և հակակրօնութիւնը սաստկացնելու համար ամէն միջոց լաւ համարեցիք, անխորհուրդ յանդգնութեամբ պաշտպանողականի դերը փոխեցիք յարձակողականի, ո՛չ մի գործի հետեւութիւնը կշռեցիք երբեք. եթէ լրջութենէ հրաժարելու երդում ըրած ըլլայիք, չէիք կրնար աւելի թեթեւութեամբ շարժիլ այդքան փափո՛կ ու կնճռո՛տ խնդիրներու մէջ : Գիտեմ թէ ձեզ՝ ձեր իսկ մէջէն՝ բարի խրատ տուող եղաւ, և դուք չուզեցիք երբեք անսալ, իմաստուններն ու առաքինիները թողիք, և անմիտներու, մոլիներու և նոյնիսկ ոչ-կաթողիկէներու ունկնդրիք : Երբ տեսաք թէ օրէնքը զէնք չէր տար ձեզ, բացէ ի բաց ապօրինութեան դիմեցիք, եւ այդ ապօրինութիւնը ըրիք զինարան մը ձեզ, ուր ժողովեցիք և կը ժողովէք ձեր բոլոր զէնքերն, ամենէն վատերու և աղտոտներու առջեւ իսկ ո՛չ խղճահարութիւն և ո՛չ պօպանք զգալով բնաւ :

Աւասիկ ինչ որ ատելի ըրաւ զձեզ ուղղափառ աշխարհի առջեւ : Եթէ իրաւունք

իսկ ունենայիք, այսպէս վարուելով պիտի կորսնցնէիք ամէն իրաւունք. ու ինչ ըսել, երբ մտածէք թէ սկզբունքներու մասին ալ այնքան սխալ գործած էիք արդէն, եկեղեցական գործոց միջամտելու այնքան յամառութեամբ, աստուածաբանական նրբութիւններով զբաղելու այնչափ բիւզանդական ոգի, եւ... sacristain ըլլալու այնչափ անզուսպ փափագ ցոյց տուած էիք զժրախտօրէն ի լուր եւ ի գիտութիւն ամէնուն :

Դուք կը կարծէք թէ ձեր առանձնաշնորհմունք ջնջուած են ի սպառ. ո՛չ, առանձնաշնորհումներէ բան մը չէ պակասած, այլ զեղծումներու դէմ թումբ կանգնուած է. եւ եթէ ոմանք շարունակեն իրենց սուրապայման յաւակնութիւնները, կրնան արդարեւ դնել ի վտանգի ինչ որ ամենէն աւելի սիրելի է իրենց : Չափաւորութիւն եւ պարկեշտութիւն լաւագոյն միջոցներն են ամէն բարիք պահելու, կամապաշտութիւն եւ ամբարտաւանութիւն վնասակար են միշտ անհատից ինչպէս եւ ընկերութեանց : Անօգուտ չպիտի լինի անշուշտ ի յուշ ածել մերթ ընդ մերթ խաղաղական առածն, որ կ'ըսէ. «Chi troppo pretende, niente ottiene. Ո՛վ որ չափազանց կը պահանջէ, ոչինչ կը ստանայ :» Եթէ ոմանց անիմաստ ու անտեղի ծայրաբեղութիւնք զգային վերիվայր յուզել ամէն ինչ, ո՛րչափ աւելի բարիք պիտի ծառայէր մեր մէջ ու մեր շուրջ, եւ ո՛րչափ աւելի փայլուն ու նախանձելի դիրք պիտի գրաւէր այսօր մեր հասարակութիւնն ի Պոլիս եւ ի գաւառս : Բարւոյ խափանիչները թող քննեն իրենց խիղճը առաջի Աստուծոյ... :

Պ. Ս. Մ.

5 Յուլիս 1914

ՅԻՍՈՒՍ ԲՐԻՍՏՈՍ (*)

Ս Է Ք Ի Զ Ի Ն Ճ Ի Պ Ա Պ

Պու ճեմգէլաճէ պիր սուրէթէ հայգը ճիկիլ չըզմըօ օլաճ պու գոսար խարիզիլաճէ մէքալիպէ, Յիսուս Բրիստոսըն Ալլահ օլաուդընը գապուլ իր մէթիքէ էիչ պիր մաճա վերիլէմէգ :

(Տեղամի)

Շու հալտէ, եալընըզ պիր քիմաէնին, Յիսուս Բրիստոսըն թապիաթը կիպի, Ֆիքրի

(*) Տե՛ս թիւ 153, էջ 103.

պէշերն հէր տիւրլիւ թէսավժուրնն խա-
րճինտէ օլան պիր թապիաթ թէսավժուր
իտէպիւմէսի, պիր մանգուլմէ թէշքիլ էյլէյէն
ազսամը ույտուրապիւմէսի գապիլ տէյիլ տիր:
Շայէտ պիր քիմսէ թարաֆընտան տէյիլ տէ
չօզլարը թարաֆընտան Կէօյլէ պիր շէյ ույ-
տուրուլապիւմիշ տիր զէհապընա կիտիլէճէք
օյուրսա. միւշքիլաթ ազալմաւըքտան մա-
տա, գաթէնտէրգաթ չօզլարը: Օլմայա քի
«Հէր աւետարանիչ պիզէ ֆարզը Բրիստոս
կէօսթէրիյօր» տէյէսինիզ, Չիւնքի տիկէր
պիր էսէրիմիզտէ¹ ճէրհ էյլէտիյիմիզ պու
իտտիա էվվէլ էմիրտէ հանլը տըր: Մա մա-
ֆիւն, պու ֆարգիյաթտա պիր միւճիզէ հէ-
րինէ պիր չօգ միւճիզաթ գապուլ իթմիշ օ-
լաճազսընրգ: Ֆիլ հագիզա, հէր Աւետարա-
նիչին թասվիր իթտիյի Բրիստոս՝ շայանը
թէաճհիւզ, իմթիսալը միւմքինսիզ վէ օնը
թասվիր իտէն Աւետարանիչէ շիւպհէ իտի-
լէմէյէճէք տէրէճէտէ ֆայիզ տիր: Պուստան
մատա հէմ տէ միւմքինսիզ տիր: Վէլէվ պէօ-
յիւք խազինէյէր զայիպ իտէճէքսին, պիր
տագիզէյիք զարարը եօգ, տիկէր իւշ Աւե-
տարանլարտան սարֆը նազար էյլէ, պիր
հարնրգ Մատթէոսն Աւետարանընր գապուլ
էթ: Նարնրգ պու Ս. Մատթէոսն Յիսուսը՝
պիւթիւն ալէմի քէնտի հուզուրընտա սէճ-
տէլէ, բէրէսթիչէ մէճգուլ վէ մէճլուլ գըլ-
մագ իչուն քեաֆի տիր: Շիմտի պիր քէրրէ
տէ տէօրթ Աւետարանլարր պիր արայա կէ-
թիր, պու ճինսլէրի, ուսուլալարը, շիյվէ-
յէրի, իսանլարը, նօգթալը նազարլարը
ֆարգյօր օյան միւլէյիֆլէրի պիրէ իֆրազ էյ-
լէ: Նինէ կէօրէճէքսին քի Բրիստոս թամմ
օ Բրիստոս տըր, օնըն ուլվի սիմասը տիկէր
սիմայարլա գարըշամագ: Տէօրթ միւլսթէյիֆ
սահիֆէլէրտէ կէօրիւլէն այնի Բրիստոս տըր
քի հէր պիր սահիֆէտէ Ալլահա չէսպան սու-
րէթտէ կիւզէլ, հէր տէօրտիւնտէ տախի քէն-
տինի թասվիր էյլէյէն միւթէվազի ռէսսամ-
լարտան օ դատար եիւքսէք տիր քի, օնը
իյճատ իթմէք չէօյլէ տուրսուն, օնը լայը-

գըլլա թէրսիմ վէ թասվիր իթմէքտէն պիւլէ
աճիզ տիրլէր: Պազը իխթիյարի քէօրլէրին
էյի գաբանմամըլ օլան կէօգ գարաքլարընը
արասընտան նուֆուզ իտէն շէմսին շիւլէլէրի
կիպի, հագիզաթը կէօրմէք իսթէմէյէնլէրին
տախի խահ նա խահ օնը կէօրմէյէ մէճպուր
օլտուգլարը պազը տագիզալար վար տըր:
Իշթէ Ռընան տա պու գապիլաէն օլան պիր
տէմտէ շու իգրարտա պուլընմըլ տըր: «Յի-
սուս Բրիստոս քէնտի շակիրալէրի թարն-
ֆընտան թասնի իտիլմէտիքտէն պաշգա, հէր
վազըթ օնլարա ֆայիզ պուլընմըլ տըր: Շա-
կիրալէրինն իչինտէն Ս. Պօղոս վէ Ս. Յով-
հաննէսի տիշարը չըգարաճագ օլուրսագ, միւ-
թէպագիսի ֆիքրի իճատտան վէ էսէրի տէ-
հատան հէք պի պէհրէ իտիլէր... Նիհայէթ,
Յիսուսըն քապիաթը օնըն սիյէքիմի եա-
զանլար քարաֆընսան սահա կիւզէլ պիր շէլ
ալմասըգսան պաւեգա, պիլ սիլս, սահա զի-
յաւե ազալմըք սըր»:

էյէր օնը «կիւզէլլէսիւկէսէն աճիզ» խա-
խէլէր, հաթթա «օնուկ քապիաթընըն կիւ-
զէլլիյիմի ազալթսըլար», էյէր Բարքըրըն տէ-
տիլի կիպի «Օ շակիրսիւրհիմ Ֆիքր ու քե-
սավժուրընա ֆայիզ» իսէ, էյէր Չէնինկին
գավլէնճէ «իսրաբ պէճէրին պիլի խարիմի-
սէ» իսէ, շու հալաէ շակիրալէրի օնը իյճատ
իթմէմիշ տիրլէր: Բրիստոս օնլարտան միւս-
թագիլլ օլարագ, օնլարտան տահա էվվէլ վէ
օնլարտան տահա պէօյիւք օլարագ վարըլա
մալիք տիր: Պինաէն ալէյն տէ Բրիստոսըն
մէվճուտիյէթի պիւսպիւթիւն հազըգի վէ
քեամիլէն թարիսի տիր: Իշթէ ֆէննի թէն-
գիտի հազըրըն սօն սէօզիւ պու տըր:

Պու պահսա խիթամ վէրմէք իչուն սարֆ
իտիլէն մէսալիյէ ըաղմէն Ֆրանսատա ըաղ-
պէթ պուլմայըպ տա Արմանիատա հիւսնի
գապուլ կէօրէն ֆարգիյաթ հագգընտա շիւ-
տի նէ՝ տէմէք լազըմ կէլիր: Ֆրանսըլ տէ-
հասընըն զաիֆ ճիհէթլէրի վար իսէ տէ, պիր
թագըմ զուլմէթլէր իլէ իւլֆէթ բէյտա իտէ-
մէյէճէք տէրէճէտէ սահիպի վիւզուհ տըր:

Իյմա թարգիյլէ անլաթմագ իսթէտիյիմ
ֆարգիյաթ, Շիւրաուսըն իյճատքէրտէսի օ-
լան ֆարգիյաթ տըր: Իսսանի ֆիքրին պու

¹ Le Christianisme et les temps présents. t. II, 1re, partie, ch. IV.

գատար միւսթագիլէն վէ պու գատար միւ-
քէմէլէն ֆէվզինտէ օլան պիր թապիաթը ,
եէկտիկէրինէ հէմէֆքեար օլան վէ եա օլմա-
յան պիր վէ եախօտ պիրտէն զիյատէ մու-
հարրիլէրին իյճատ իթմիլ օլմալարը ֆիք-
րինի իլէրի սիւրմէքտէն աճիզ գալան Շթրա-
ուս , ալէմէ Բրիստոսըն Ալլահլըղը հագգըն ,
տա թէսաւվուր վէրէն , ճէմաաթըն հիլ ֆար-
զընտա օլմագսըղըն եաւալալ եաւալալ ֆիքրինէ
եէրլէլէն պիր գանաաթ նէթիճէսի տիր տէ-
մէյէ ճիւրէթ իթմիլ տիր : Պէշէրիյէթի մէֆ-
թուս գըլան , թէսէլի իտէն , թէսվիր էյլէ-
յէն էն կիւզէլ քիթապ խալզ թարաֆընտան
իյճատ իտիլմիլ . . . Եանի էն մահիր գալէմ-
լէրին , պիր Բաֆաէլին , պիր Ֆրա Անճէլի-
քօնըն , պիր Լէնարտօ տա Վինչինին , պիր
Վան-Տալքըն էլլէրինտէ պիլէ , կիւզէլիին
ֆէվզինտէ կիւզէլ գալան , թանգիր իտիլէ-
մէլէն օ սիմայը պի հէմթա քէնտի քէնտի-
լիյինտէն հասըլ օլմուլ . . . կէօյա իլք քրիս-
թիան ճէմաաթլարըն հաւսալէյի իտրաքլա-
րընըն մահաուլը իմիլ . . . ֆագաթ միւսաատէ
իտիլիրտէ , պուրատա պիր սիւալտա պուլը-
նայլմ . օ պահա իտիլէն քրիսթիան ճէմաաթ-
լարընը քիմ թէշքիլ իթմիլ տիր : Աճէպա
քրիսթիանլըզ միւսէսէսէսինի գուրան հէմ
Ալլահ վէ հէմ տէ ինսան օլաուղը գապուլ
իտիլէրէք , սէվիլէն , սէճտէ օլուան Յիսուս
Բրիստոս տէյիլ մի տիր : Օ հալտէ պու ճէ-
մաաթլար նաւըլ օլուպ տա Յիսուս Բրիս-
տոսա վիւճուտ վէրէպիլիլիլէր : Աւետարան-
լարըն թարիխի ինթիշարընը գապուլ իթմէք
իսթէմէյօրսուճուղ , տէյիլ մի : Օլսուս , ֆա-
գաթ Գործք Առաքելոցըն թարիխինի , Պօղոս
Առաքեալըն մէքթուպլարընըն մէվսուգիյէ-
թինի տէ ինքեար իտէմէգալինի'զ եա : Իշթէ
պու իքի էսէր տէ Յիսուս Բրիստոս իլէ սօ-
լու տրը : Իլք քրիսթիան ճէմաաթլարընըն
մէրքէզի , ըապըթասը , չիմէնթօսը վէ մի-
մարը Բրիստոս օլսուղը օրատա ըանա կէօ-
րիւնմէքտէ տիր : Բէք էյի էօյլէ իսէ , Յի-
սուս Բրիստոս թարաֆընտան թէէսիս օլըն-
մըլ օլսուգալըն հալտէ , օ քրիսթիան ճէ-
մաաթլարը Բրիստոսը հուսուլա կէթիլէպի-
լիլէրէր մի :

Շայէտ տիւնեայը մէֆթուս էյլէյէն պու-
պի նագիր սիմայը հիլ ֆարգընտա օլմագսը-
ղըն ճէմաաթլար եաւալալ եաւալալ հուսուլա
կէթիլմիլէր իսէ , եա քէնտիլէր նէտէն մէֆ-
թուս օլմուլտըրլար :

Հէմ պու կիւս արթըզ պու մէսէլէտէն
պահա իտիլտիյի եօզ տրը : Պու արթըզ էօլ-
միւլ պիր մէսէլէ տիր : Պու ֆիքրի պաթըլըն
զալիլ օլմասընա սէպէպ' ագլ ու մանթըզ
տէյիլ տիր , չիւնքի պիր թագըմ քիմէլէր ի-
չիւն ագըլսըզլըղըն վէ մանթըզսըզլըղըն ա-
տէթա պիր ճագիպէսի վար տրը : Իքի վու-
գուաթ • եանլըլ զէհապը մահվ իթմիլ տիր .
պիրի , Աւետարանլարըն սիւրեանիճէ թէրճէ-
մէսինին Տօքթօր Գիւրբէթօն թարաֆընտան
քէշֆ իտիլմէսի . տիկէրի տէ , Մ . Թֆէշտօրֆ
թարաֆընտան Քօսէֆ Սիմաիթիֆուս նամ է-
սէրին պուլընմասը տրը : Իշթէ պու իքի թա-
րիխի վէսիգալար , Շթրաուսըն քիթապընըն
էսկի քեաղըտ բարչալարը արասընա աթըլ-
մասընա սէպէպ օլսուլար :

(Մապաւսի վար)

ՀԻՆ ՎԱԽԵՐԱԹՈՒՂԹԵՐ

Օ Ր Ա Փ Ի Ր

ՄԵԾ ՀԱԼԱԾԱՆՔԻՆ

ՈՐ ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՑԱԻ ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԵՑ ԻՒՄ

(1827 — 1830)

Բագար իրքեսի 30. — Կարապետ բաթրիք
չաղըրտը Պիլէգիկճի օղլունու վէ սայրը էս-
նաֆլարտան պիր գալ քիշի Բոււքարույա
Երուսաղէմ էվինէ թէնպիհ իտէրէք եանի Յ
Կիւնէ գատար քիմսէ քալմամալը , Ղալաթա ,
Պէյօղլու վէ Պօղազ իչի ճիվարլարընտա .
հէփսի թաշընմալը էմր օլան մահալլէրին պի-
քինէ վէ հանկը եէր մինասիպ կէլիրտէ հէր-
քէսէ , վարսըն օրայա . տէֆա տէտի վէրաի-
յինիզ տէֆթէրին իչինտէ պէշ վալիազ էք-
սիք տիր , ժնլար նէրէտէ . ճէվապ իթաի
Պիլէգիկճի . հայր սուրբ գալ թանէ պուլ-
տոււմ իսէ ժնլարըն տէֆթէրինի վէրտիմ' , ա-

մա կերթոյն գալան վար իմիշ, ընկարտան հապէրիմ եօզ¹:

Սալը կիւն 31. — Պալատէ զիքը օլունան պէշ լաքազ քարատան կիտէճէ քաթի՝ վարտըլար ֆէրմանլարընը ալմաղա. օ կիւն ալա՝ մատըղլարընտան, կիճէսի Օրթաքէօյտէ միսաֆիր օլաուլար, Պէշճեան Արթին ամիրանըն եալըսընտա:

Զարեամպա Փետրւար 1. — Սիւրկիւնէ կիտէնլէր՝ Զըրաճը օղլու Մանուէլ Վոյվաթա, Զըպուքճու Յովակիմ, Պէրպէր Արթին վէ Տիրացու Արթին հայտան կէլմէ՝ Սամսոնա, սաաթճը Գարա Անտոն Իզնիմլիտէ, էզէկ եէկէնի Յուսէփ՝ Փամիլեասը իլէ Թօսիայա, Բապարաճը տամասը թէրզի Ստեփան Ամասիայա, Մէրամէթճի Պօղոս օղլու Պետրոս Զանդըրլյա, Ասքէր օղլու Աքրահամը կէօնտէրտիլէր Նարըլ Գարու հաստալարընա, չիւն ապընա զայաթ կէթիրմիշտի:

Պէշ փափազլար վարտըլար, պու կիւն Բաթրիկիսանէյէ ֆէրմանլարընը ալմաղա, եիւնէ ալամալըպ կէրի կէլտիլէր վէ ապշամըսը Գուրուչէշմէտէ միսաֆիր օլտուլար Տիւզ զատէլէր եալըսընտա²:

Բեքեհնպէ կիւն 2. — Պու կիւն 5 բաւալլար տէֆա կիտիպ թէսքէրէ իլէ ֆէրմանլարընը ալըպ չըքալըլար եօլա. կէրիտէ օլան փափազլար տէնիզանէ կիտէճէքլէր իտի. ընկար տա հավալարըն պուլուպ եօլա չըգալըլար վէ իսիմլէրի պու տուր:

1. Մանիկ օղլու քօլէճլի Յակօբօս վարթապետ, 2. քօլէճլի Սէօրէօփէ վարթապետ, 3. Թինճանճեան Ղազէր օղլու Ներսէս վարթապետ, 4. Հէքիմ Անտոնեան Մըքայէլ վարթապետ, 5. Նուրիճեան Պօղոս վազթապետ, 6. Թաքլորեան Պետրոս վարթապետ, 7. Բիւրէլեան Յուսէփ վարթապետ, 8. Եաքուտճեան Կարապետ վարթապետ, 9. Պէնլեան Սիմքէշ Վիչէն օղլու Անտոն վարթապետ, 10. Խօտուրչուրլու Երեմիայ, 11. Թէքիրտաղլը Սէրքիս վարթապետ, 12. Զիւլլիւհան Կարապետ վարթապետ, 13. Անտարճեան Տրմօթէոս վարթապետ, 14. Զարֆճեան Քէօթահեալը Մարտիրոս վարթապետ, 15. Ոսկեան Լիբանանլը հայր Բափայէլ վար-

թապետ, 16. Քէօթահեալը հայր Գարրիէլ վարթապետ, 17. Բըքնիկլի Համալպաշեան հայր Թանիէլ վարթապետ, 18. Քըրլանկըճեան հայր Անթրէատ վարթապետ, 19. Շիւքիւրեան հայր Անթրէատ վարթապետ, 20. Մէրճանճեան հայր Սէօրէօրէ վարթապետ, 21. — Զիլքօշճեան հայր Քէօրէօրէ վարթապետ, 22. Ոսկեան Քէօթահեալը հայր Քէօրք վարթապետ, 23. Մաղաքեան Թէօրիլէ օղլու հայր Սահակ վարթապետ, 24. Ինճիճեան աքբալը հայր Ղուկաս վարթապետ, 25. Այնուորեան հայր Քէօրէօրէ վարթապետ, 26. Թէրճէման արուան հայր Փիլիպպոս վարթապետ, 27. Մուրասեան հայր Ստեփանոս վարթապետ, 28. Էրզրիւմլի պրուսին հայր Սրապիոն վարթապետ, 29. Սէթեան հայր Նիքիմ վարթապետ, 30. Զէլալեան հայր Անանիա վարթապետ, 31. Աւետիք օղլու հայր Աւետիք վարթապետ, 32. Պէշիքթալը օղլու հայր Աղեքսանդր վարթապետ, 33. Ասքէրեան հայր Թաթէօս վարթապետ, 34. Աղաչըրաղեան հայր Մեսրոպ վարթապետ, 35. Բըրքընիկլի Մաքսէթեան հայր Թումա վարթապետ, 36. Զէվահիրճեան հայր Սէօրէօրէ վարթապետ. պու վարթապետլէրին ճէմի կէրէք քարատան կիտէն կէրէք տէրեատան վէ կէրէք իլէրիսի ֆիրաթ իաէնլէրլէ հէփ սայսը 46 իաթ:

Ճումա կիւն 3. — Քէօշէք օղլու Անտոն աղայը վէ քարտաշը օղլու Արթին աղայը Իսկիւլտարա կէչիրիպ, Փամիլեասը իլէ Էնկիւրիւյէ սիւրտիւլէր, իլքին օղլու ուշաղը իչին մէօնլէթ վէրտիլէր, իլք եաղա զըտար, սօնուհտա սըքըլը պատըլար միւճէրէթ կիթմէյէ:

Ճումա իրքեսի 4. — Մանասեան 4 քարտաշարը Նասիպ, Զէնոպ, Մկրտիչ վէ Փիւզանտը քալտըրըպ Պուրսայա սիւրտիւլէր Փամիլեալարը իլէ, լաքին իւչիւնիւն օղլու ուշաղընա իլք եաղա զըտար մէօնլէթ վէրտիլէր, զիրա Բիւզանթ էրկէն իտի ընը ալըքօտուլար քի օ պիրլէրին էվ ուշաղլարընը ալըպ կէթիւրսիւնլէր³:

(Շարունակելի)

¹ 1828 Յունուար 30 ԲՇ. — Պատրիարքը էսնաֆի մեծերէն քանի մը հոգի երուսաղեմայ տունը

կանչեց եւ ապաւորեց աս երեք օրուանս մէջ Պէյ Օղլու, Ղալադա եւ Պողագիւի կողմերը մարդ պիտի չի մնայ, հրաման եղած տեղերը երթալու է, եւ ասկից մատէ, կ'ըսէ, քահանայից տէֆթէրը որ բերիք հինգ քարանայ պակաս է, ասոնք ուր են կ'ուզեմ. պատասխան տուին. Հայր Սուրբ մինք քանի քահանայ գտանք նէ անոնց անունը գրեցինք, այլ ուրիշէն խապար չենք, յետոյ ելան դուրս:

Հինգ քահանայ ըսածը այս է Հ. Կարապետ Թընկերեանը, առաջուց փախաւ, Կուցիանի Սնտոն Վ.ը, Տրէստայի Հ. Անտոնը, աս երկուքը նէմքէի դեսպանը տէրութիւն ըրաւ պահեց, Գրիգոր Սարտէնիայի պաշ Թէրճէմանը ըլլալով իր տունը պահեց հազարքի Յովսէփ Վ.ը Սարտէնիայի դեսպանը իր սարայը պահեց Պիլլորճի Անտոն Վ.ը:

Ասոնք ասանկ իքէն շատ ոտիպեցին Հայք՝ Դընան Թէ կ'ուզենք այս մարդիկը բայց դեսպանները եւ Գրիգորն ոտք կոխեցին չենք իտար. տէրութիւնը լուռ կեցաւ, զէրէ տէրութեանը խափու մանտալին ըլլալուն համար Հայք ոտք կոխեցին Թէ կ'ուզենք տէյի: Ասկէր օղլու Յովսէփը չի գտան նէ, այս պատճառին համար դուռնէն մարդ դնաց, Ասկէր օղլու Աբրահամը եղբայրը ըլլալով բռնեցին տարին դուռը եպարքոսին առջին, տեսաւ որ քեպուլթի խալբախ եւ դեղին մետք բապուշ հաքեր է, ըսաւ եպարքոսը, դու ո՞վ ես եւ ի՞նչ է խըպֆէթը վրադ, վերուցէ՛ք ըսելով. իսկոյն վախուն Աբրահամին լեզուն բռնուեցաւ, տարին միւշիւր աղան դրին եւ քիչ մըն ալ խեւքին պակասութիւն եկաւ:

2 1 փետրուար ԴՇ.— Ուրբաթ օր քանի մը կնիկ, եւ քանի մը էրիկ մարդիկ արքային արզուհալ տուին հայոց հախին, բայց Հայք առաջ չիմացան ո՞վ էր տուողը, շատ բնութեցին:

Եւ այսօր միւշիւր աղալի մէջ իջած բանտարկեալք աքսորեցին չըրաճի Մանիյէլ Վոյվաթ, Չըպըքի Յովհաննիսը եւ պեռպեռ Յարութիւնը եւ Յարութիւն վարժապետը, հալէպի Տօմէնիքոյ Սամսոն, սահաթճի խորա Անտոնը իզնիմիս, էշէք Յուսէփը իր ֆամիլայովը Թօսիկայ, Շէօհմէտ օղլու Յակոբը եւ քոյրը եւ Տափուլին եէկէնը քիւրքի Պօղոսը Քայսերի, Թէրզի Սերգիսը Քիօքախա, Օրթաքեղի Թէրզի Ստեփանը Սամսոն, եւ Ասկէր օղլու Աբրահամը, Հայոց Հիւանդանոցը խաւրեցին. հոն տեմիլը զարկին, շատ խեղճութիւն քաշեց եւ շատ օրէն վերջը թող տուին լեզուն գոց ըլլալով իշարէթով խոստովանանք ըրին հիւանդանոցի մէջ անօթի պահեցին. եւն. եւն. Մէրամէթճի օղլու Պետրոսը աքսորեցին Չանկըր, Էգաճի Վիշէնը Պուրսայ:

3 փետր.— Չորս եղբայր Սանասին տղաքը, Նասիպը, Ջէնոբը, Մկրտիչը եւ Բիւզանդը իրենց ֆամիլայովը աքսորեցին Պուրսայ, յետոյ Բիւզանդը

ետ մնաց բանը լմնցուց ֆամիլեան անոր յանձնեցին առաւ տարաւ:

Այս միջոցիս մէջ Թընկեր Յուսէփին եւ Յակոբին զըմըռուած օտաները բացին մուպաշրով, տէրութիւնը նայեցաւ տէֆթէրները, զէրէ Հայք շատ ծուռ խօսքեր եւ իֆթիրաներ ըրէր էին անոնց հախին տէրութեան առջեւը, Թէ ստակինն Եւրոպիա անցուցեր են, եւն. աս սէպէպիս պատճառաւ, տէրութիւնը քննեց նայեցաւ, եւ այն խօսքերուն մէկը չեկաւ: Բայց տէրութիւնը կարող չեղաւ ծուռ հասկոյններուն բան մը ըսելու, յետ մէկ տէրութեան րիճալի մը իհակէ ըրին Թընկեր Յուսէփին մասլահաթը, եւ աս մասլահաթին նայողը գրաւիրն էր, Թընկեր Յակոբին իր Թարաֆէն ան ժամանակը մարդ չըլլալուն ետ մնաց. յետոյ Տափուլ օղլուն, 'Լըճի օղլուն եւ ամիւրայ Յուսէփին օտաները բացին, անոնց հիսապին ալ նայեցան ան վերի ըսած նազիրն իհակէ ըրին՝ որ անունը Թահիր պէյ կ'ըսուէր:

Գէօշէ օղլու Անտոնը եւ քրոջը տղան Արթինը վերուցին աքսորեցին Էնկիւրիս, ասոնց ֆամիլեան ալ միատեղ էր ձմեռ ըլլալուն երկու ամիսէն վերջը ֆամիլեան ալ գնաց եւ ասոնց փեսան Խալիւխճի օղլու Պետրոսն ալ միատեղ էր, Միսճի Պօղոսը Ալանիեա աքսորեցին:

Խորա Անտոնին Թուր Անտոնը վերուցին տարին Պատրիարքարանը աս մարդս 15 կամ 20 օրը մէկ Թըրաշ կ'ըլլար, իրեն սովորութիւնն այսպէս է ըրեր. ինքն որ ի ծննդենէ ասըլ մազոտ է, կէրէք ընքովները կէրէք ուշ Թրաշ ըլլալէն Թրաշը կէս մատի հաստութիւն մօրուքի պէս կ'երեւնար, աս բանին համար վերուցին՝ ըսելով կաթօլիկի քահանայ չի մնաց աս մարդս ասդին անդին ժուռ գալով գաղտուկ պատարագ կ'ընէ կոր տէյի խամուեցին Պատրիարքարանը բանտը տարին դրին, քանի մը օր բանտը կենալէն վերջը թող տուին, գնայ Թրաշ եղիր, ամէն մարդ գըքզ քահանայ կը կարծէ կոր ըսին. եւ քեզի ապաշխարանք ըլլայ մինչեւ նոր կիրակի Օրթաքեղ գնայ, խաքեղ չըլլայ քի երթաս տունդ, քեզ խաքեղցիք էգվի վալթ պարի չտեսնայ քի աս բանս չըսուի զէրէ խաքեղ տնով կուռեր էր: Օրթաքեղ սիւրկիւնի պէս աս մարդս կեցաւ քարսուն օրի չափ. ան օրերը քի խայրի իր տունը պիտի երթայ, չի դացած վերուցին կրկին Դըրք Աղաճ աքսորեցին չորուս չօճուլը չի տեսած, ինչպէս որ անդին կարգաւ պիտի գրեմ, Մարապետներուն համար Հայք ըսին քահանայք չի գացած օխաներով սրբութիւն մարապետներուն տուեր են քի հիւանդաց պէտք ըլլայ նէ քահանայի պէս գործածեն:

ՀԱՒԱՏՈՅ ՄԻ ՆՈՐ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

ԲՕԼ ԼԵՕՎԸՆԿԱՐՏ

Ա.

«Il n'y a rien de plus fort que l'Eglise. Chaque siècle croit lui creuser sa tombe; c'est elle qui survit à chaque siècle: sa vitalité est infinie.»

PAUL LOEWENGARD

Այնպիսի ժամանակի մը մէջ յորում Եկեղեցւոյ զաւակներէն ոմանք յայտնի և ուրիշներ ծածուկ ուրացութեան կը դիմեն, ոտնակոխ կ'ընեն մարդկային ու աստուածային օրէնքները, կը դրժեն իրենց ուխտերուն և խոստմանց, կը դաշնակցին կրօնի ամենէն կասաղի ոսոխներուն հետ. այսօր Ս. Քահանայապետին անսխալութիւնը, վաղիւ անոր արդար պահանջումներն իբրեւ պատրուակ կը գործածեն իրենց ըմբոստութեան, ու Եկեղեցւոյ դարաւոր և բիւրազան բարիքներն իսկ՝ նողկալի ապերախտութեամբ՝ կը ժտին ուրանալ, մխիթարական է ստուգիւ տեսնել հեթանոսներ, հրեաներ ու բողոքականներ, որոնք գունդագունդ կը դիմեն՝ իրենց հոգւոյ ծարաւն յագեցնելու համար՝ յաղթիւրն սիրոյ, կենաց և ճշմարտութեան:

Այսօր պիտի խօսիմ նշանաւոր հրէի մը վրայ: Տասնեւիններորդ դարը մեզ կտակեց անուաններ, որոնք կը յիշեցնեն մեզ քրիստոնէութեան առաջին յաղթանակները. Թէոտոր և Ալֆոնս Ռաբիգլոն, Տօք. Տրապ, Հայր Օգոստինոս Սուրբ Հաղորդութեան (աշխարհի մէջ Հերման Գոնէն), Երանաշնորհ Լիպէրման, Յովսէփ և Օգոստինոս Լէման նորադարձ Հրէայներու համաստեղութեան ամենէն փայլուն աստղերն են անշուշտ: Ո՛չ միայն յաղթեցին ալիապէս ծննդեան և դատարարականութեան ամբակուռ նախապաշարմանց, ո՛չ միայն առ ոչինչ զրեցին ամեն նախատինք ու հալածանք, այլ և շնորհօք Բարձրելոյն զօրացած հրաժեշտ տուին վեհանձնօրէն կեանքի ամեն հաճոյից և ընդանեկան մխիթարութեանց: Իրենց նախ-

կին կրօնակիցներու դարձին ազդուապէս օժանդակելու, և հոգիներու փրկութեան աւելի ևս խնամօք ու յարատեւութեամբ աշխատելու համար քահանայի և կրօնաւորի խստաշարժար ասպարէզն ընտրեցին, ու իրենց սրբանուէր կեանքի մշտաբարբառ քարոզմէ՝ յամառ և խստապարանոց ցեղի մը նիւթապաշտ որդւոց աչքերը դարձուցին դէպի Հոգին, դէպի Յաւիտենականութիւն, դէպի սիրոյ Աստուածն:

* *

1908 Դեկ. 8, Անարատ Յղութեան սօնին՝ Աստուածամօր ամենէն ջերմոսանդ քաղաքին, Լիոնի մէջ՝ Եկեղեցին նոր Պօղոս մը կ'ընդունէր իր գիրկը: Բօլ Լեօվընկարա ծագումով գերմանացի, հրեայ ու սկիպտիկ և նիւթապէս հարուստ ընտանիքի մը զաւակն էր, ծնած ի Լիոն¹:

Իր մանկութեան օրերուն երկու հակընդդէմ տպաւորութիւններ կրեց փոքրիկն Բօլ. դուրսէն կաթնովիկ կրօնին սրապարաւ ու գեղաճաշակ հանդէսներն, հոգելից և մեծաշուք արարողութիւնները, մանաւանդ չքեղ լուսավառութիւնները Լիոնի ի պատիւ չնաշխարհիկ Կուսին Նազարէթի. ու ընտանեկան յարկին ներքեւ ընդհանուր սառնային անտարբերութիւն մը կրօնի, հայրենի արհամարհանքն ու ատեցող երգիծաբանութիւններն ընդդէմ քրիստոնէութեան:

Սրամիտ պատանին մասնաւոր հրապոյր մը կը զգայ բանաստեղծութեան. և շատ կանուխէն կը սկսի ճանչնալ վիպական դարոցին նշանաւոր հեղինակները. գլխաւորապէս կը դիւթեն զինքն Ալֆրէտ տը Միւսէի ներդաշնակ ու մելամաղձոտ, սահուն ու մեղկիչ, նրբահիւս և հեշտասէր ոտանաւորներն:

Տասնեւմէկ տարեկան պատանի մը դեռ կարող էր անշուշտ հասկնալ Ալֆրէտ տը Միւսէի նման քերթող մը, բայց կը զգար, կը ճախազգար, — ըստ իր խոստովանու-

¹ Փայլուն ֆրանսերէնով մը գրած է իր դարձին պատմութիւնը՝ հետեւեալ տիտղոսով. «Կարողիկե Շիկոլոթիւն», հրէութեան առ Եկեղեցին, 4910, LA SPLENDEUR CATHOLIQUE, du Judaïsme à l'Eglise, Paris, 35, Perrin et Cie.

թեան — և մտքի զէմյանդիման տեսութիւնն , (intuition) հասկացողութեան և փորձառութեան տեղը կը բռնէր :

Դեռատի ընթերցասէրն իր հմայիչ ու վտանգաւոր բարեկամին հետ՝ մաքուր և անմաքուր , աղնիւ ու անագնիւ , հոգեպաշտ ու նիւթամու , երկնատենչ ու երկրաքարչ տպաւորութիւններ կը կրէր փոխ առ փոխ : Առաքինութեան սէրը և մոլութեան հրապոյրը փոխ առ փոխ կը գրաւէին իր գիւրայոյզ , անդեկ ու անառաջնորդ հոգին :

Տասերկու տարեկան էր երբ օր մը գիւղազնացութեան ժամանակ իրեն համակիր ընկերներէն մին զարմանք կը յայտնէ իմանալով թէ նա ո՛չ բողոքական է , ո՛չ կաթողիկէ , ո՛չ Իսրայէլացի , այլ ազատախոհ , ու կը հարցնէ . « բայց ի՞նչ է ազատախոհը » : Եւ կ'ընդունի հետեւեալ պատասխանը . « Ազատախոհն է անձ մը որ ազատօրէն կը խորհի : Իմ հայրս , մայրս , քոյրերս , ամբողջ ընտանիքս , կը մտածենք ինչ որ հաճոյ է մեզ : Չենք հնազանդիր ո՛չ քահանայի , ո՛չ հովուի , և ո՛չ ալ բարունայի » : Բարեկամին զէմքը տրտմեցաւ , և պատասխանեց տարտամ շարժումով մը յորում կարեկցութիւն կար . . . :

Իրարմէ մեկնեցան առանց եզրակացութեան , բայց այդ խօսակցութիւնը բոլորովին ապարդիւն չմնաց : Շաբաթ մը վերջ ուզեց գիտնալ թէ ի՞նչ է կաթողիկէ կրօնքը . և իր բարեկամն հաճութեամբ սկսաւ ուսուցանել Բրիտոնէականի տարերքը :

« Ինչպիսի՞նք զօրութիւն մը կայ , կ'ըսէ նա , կաթողիկէութեան մէջ , որ իր գլխաւոր խորհրդոց պարզ և համառօտ բացատրութիւնն լոկ անկեղծութեան պերճախօսութիւն ունեցող դպրոցականի մը կողմանէ , այս աստիճան կը յուզէ առաքեալի կը փոխէ » : Հոգի մը որ դեռ մի քանի օր առաջ ազատախոհութեամբ կը պարծենար : Արդարեւ կաթողիկէ վարդապետութիւնը գրաւած էր իր սիրտը , կ'ուզէր մկրտութիւն ընդունիլ , և աշխատիլ դարձի բերելու համար նաեւ իբր ազգականները : Դժբախտաբար իր հօր վայրագ ատեղութիւնն ընդդէմ քրիստոնէութեան

երկիւղ պատճառեց իրեն , և չհամարձակեցաւ ո՛չ իսկ հրաման ինդրել իր սիրած և ընտրած կրօնքն ընդգրկելու : Տակաւ առ տակաւ քրիստոնեայ ըլլալու փափաքը մարեցաւ իր մէջ , ունայնութեանց և հաճոյից բռնապետութիւնը տիրեց իր հոգւոյն : Բան մը սակայն չջնջուեցաւ երբեք . կրօնքն ու սրբավայրներու յիշատակէն՝ անշէջ հրապոյր մը մնաց միշտ իր քով « Նոյնիսկ յոռեգոյն ժամերուն ժխտման և հայհոյութեանց » . և « հակառակ իր մտքի հպարտութեան և մարմնոյ ցանկութեան » կը սիրէր քաշուիլ ամփոփուիլ մերթ ընդ մերթ գիւղի մը համեստ մատարան կամ չքեղ Մայր — եկեղեցեաց հովանւոյն ներքեւ , ուր սփռուած էն ճայնչափ երաճք , աղօթք , յոյս և արցունքներ դարաւոր » :

Ո . Կ . Ա .

24 Մայիս 1914

ԵՐԹՆԵԱԿ ՔՐԻՍՏՈՆԵՒ

ՀԱՅԵՒՈՐ ՄՏԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

„ՆՄԱՆՈՒԹԻՒՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ" ԳՐԲԷՆ

ԴԻՐԷ Ա. — Դ. Ի. — Մարգկայիմ բՈՒԱՌԱՌՔԻԸՐ
խորհրդածելու վրայ :

Թշուառ ես , ո՛ւր որ ալ ըլլաս , ո՛ր կողմն ալ որ դառնալու ըլլաս , եթէ առ Աստուած չես դառնար :

Ի՞նչու կը խոռվիս , երբ յայտդիր ինձ՝ ինչպէս որ կ'ուզես ու կը ցանկաս :

Ո՞վ է որ ունի ամեն բան իր կամացը՝ համաձայն :

Ո՛չ ես , ո՛չ դու , եւ ոչ իսկ մարդ մը երկրի վրայ :
Ո՛չ մեկը կայ աշխարհիս վրայ առանց նեղութեան կամ վշտաց , թեպէտ քաջաւոր ըլլայ կամ քահանայապետ :

Ո՞վ է որ եւեմն որ գոհ ու երջանիկ է . յիշաւի ան՝ որ Աստուծոյ համար կրնայ բան մը փաշել :

Ս . ԻԳՆԱՏԻՈՍ ԼՈՅՈԼԱՅԻ

Ահա՛ այս միջոցին Իգնատիոս որ բնաւ ուսումնաւոր չէր , յօրինեց , առանց մէկու մը օգնութեան , Հոգեւոր Հրահանգներու սքանչելի գիրքը զոր Պօղոս Կ. Քահանայապետը այնքան գովեստներով հաստատեց և որ իրօք հոգիները անկարգութենէ ազատեց ,

լու եւ քրիստոնէական կոտորելութեան հասցնելու ամենէն ազգու միջոցները կը պարունակէ:

Այս աշխատասիրութենէն ետքը որ հոգեւոր կեանքի ամենէն ապահով ճամբան ցոյց կու տայ մեզի, միտքը դրաւ առաջնական պէս դէպի Պաղեստին ճամբորդութիւն մը ընել, ուստի ուզեց Պարչեղնայէն նաւ մտնել: Աստուած՝ հրաշքով ետ կեցուց զանիկայ մօտեւել պղտիկ նաւ մը որ նոյն նաւահանգիստին դիմացը ծովասոյզ եղաւ: Այն տուն հիւրընկալութեամբ բարեպաշտ Իզապէլլա անունով տիկնոջ մը կողմէ, որ օր մը իր քարոզը լսած էր և իր դէմքը պայծառացած տեսեր էր: Յետոյ մտաւ խոշոր նաւ մը և Կոյէտա գնաց ու տնկէ Հռոմի ճամբան բռնեց, մինակ, հետիոտն, ծով բռնելով և մօտաւորով ըստ իր սովորութեան Հոն Ադրիանոս Դ. Բահանայապետին օրհնութիւնը ընդունեցաւ: աղքատներուն բաշխեց այն դրամը զոր մի քանի սպանիացիներ ստիպմամբ տուած էին իրեն սուրբ երկրին այցելութեան համար, և այցելեց Պատուան և Վէնետիկը: Միշտ կը մտերար իր հացը, և քաղաքներուն սալայատակին վերայ կը պառկէր: Զուր տեղ Մարկոս—Անտոնիոս Թրէվիզան, Վենետիկի ծերակուտականը, ուղեց զանիկայ հիւրընկալել, վաճառար ջանացին զինքը համոզել որ ետ կենայ ուխտաքննութենէ մը որ այն տարին շատ վտանգաւոր էր: Մեր Սուրբը արիւարար մեկնեցաւ, մտած նաւուն մէջ գտնուողներուն Սուրբ Աւետարանը քարոզեց. նաւարկեց դէպի Պաղեստին և վերջապէս 1523 Սեպտեմբեր 4ին Երուսաղէմ հասաւ՝ Վենետիկէն ելլելուն քառասներորդ օրը:

Զիթենեաց լեռը այցելած պահուն՝ Յիսուս Քրիստոս անոր երեւցաւ օգին մէջէն և հաճեցաւ անոր առաջնորդել: Իգնատիոս երբ իր քերականութեան գոհացում տուաւ, Երուսաղէմէն մեկնեցաւ ձեռնառն, սրունքներն ու ոտքերը մերկ, և շատ գէշ հագուած: Քիչ մը հանգիստ ըրաւ Կիպրոս, ապա ձենով և վերջապէս շատ մը անցուդարձերէ յետոյ հասաւ Պարչեղնա ուսկից մեկնած էր:

Այս մեծ Սուրբը, այն միջոցին, երեսուններեք տարեկան էր: Բայց ընկերոջ օգնելու փափագէն մըղուած որոշեց ուսմունք ընել, որպէս զի մարդկային գիտութեանց ծանօթանալով կարենայ միացնել Ս. Հոգւոյն օծութեան, որով լեցուած էր, իմաստասիրութեան, աստուածաբանութեան և Սուրբ Գրոց գիտութիւնը:

Իգնատիոս երկու տարի երկրորդական ուսումնեքը սորվելէ յետոյ Ալքալայի համալսարանը գնաց աւելի բարձր գիտութիւններու պարապելու համար: Իր հետը Ալքալա տարաւ երեք ընկեր որոնք ուզեցին բարի գործերու մէջ իրենց աջակից ըլլալ: Ալքալայի մէջ շահեցաւ ուրիշ չորրորդ ֆրանսացի ընկեր մէն ալ զոր Աստուած միեւնոյն եռանդով լեցուց: Իր գիտասոր գրադուծն եղաւ քրիստոնէական վարդապետութիւն սորվեցնել տղոց և տգէտներու: Անկենտոյց կը բնակէր, իր կերակուրը կը մտերար, իր

ընկերներուն պէս մոխրագոյն բուրդէ երկայն պարեգօտ մը կը հագնէր, միշտ բոկոսն կը քալէր և իրեն գործ ըրած էր աղքատներուն օգնել և անոնց համար ողորմութիւն ժողվել: Մեղաւորներու դարձին համար ալ կ'աշխատէր. և իր յանդիմանութիւնները այնքան սզողու էին որ քիչ ատենուան մէջ Ալքալայի ամբողջ երիտասարդութիւնը ուղղութեան բերաւ: Բայց շատ չանցած Յիսուսի Քրիստոսի համար սկսաւ հաւածուիլ: Ամբաստանեցին զինքը իբրեւ նորասէր, մոլորեալ, հերետիկոս, բանտը դրին և հոն պահեցին քառասուններկու օր, որ միջոցին բնաւ չուզեց որ իր սրբութեան և քարոզատութեան վրայ հիացող մեծանուն անձեր ազատեն զինքը իրենց միջնորդութեամբ: Բայց վերջապէս դատաւորները ճանչնալով իր անմեղութիւնը և տեսնելով որ աւետարանին ամենափոքր սկզբունքներուն համեմատ Յիսուսը քարոզելու ուրիշ յանցանք չէ գործած, ազատ արձակեցին զինք և հրապարակաւ հաստատեցին իր անաքինութիւնը և իր բարքին ու վարդապետութեան անարատութիւնը:

Թողեացի արքեպիսկոպոսը խորհուրդ տուաւ անոր որ իր ուսումը աւարտելու համար երթայ Սալամանքա, որուն համալսարանը աշխարհիս ամենէն նշանաւորներէն մին էր: Իգնատիոս իր ընկերներով հոն գնաց և այնտեղ Ալքալայի մէջ ըրած բարիքները շարունակեց և քիչ ժամանակի մէջ շատ մարդիկ շահեցնաւ Աստուծոյ: Բայց հոն ալ եկեղեցական նշոյն հաւածանքներուն, այսինքն զրպարտութեան, նախատինքի, բանտի և չղթայի: Բայց Յիսուս միշտ փրկեց զանիկայ և փառաւորեց: Իգնատիոս տեսնելով որ Սալամանքայի մէջ այնչափ յառաջ չ'երթար ուսման մէջ, և իրեն թոյլ չեն տար որ ուզածին պէս ընկերոջ հոգւոյն փրկութեան համար աշխատի, որոշեց Աստուծոյ ներշնչութիւնը, երթալ Բարիք քաղաքը, ուր բազմաթիւ օտարականներ կը դիմէին նոյն միջոցին ուսում սորվելու համար:

ՎԵՑՈՐԵԱՅ ԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԸ ԵՒ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ատենով, Փարաւոններու հետաւոր օրով, մարդ մը կար որ Սգիպտացեոց Իպրոցին մէջ գիտութիւն սորված էր: Այս մարդուն առնունը Մովսէս էր: Այս զրե հաճուած տղան, նոյն ազգին քուրմներուն, աշխարհիս առաջին գիտուններուն քով կրթուելով, անչուշտ, իր ուսուցիչներուն պէս, ամենահմուտ աստղագէտներէն մին եղաւ: Բայց այն դարուն՝ երկրագիտութիւնը տակաւին ծնած չէր, ոչ ոք ձեռնարկած էր պեղել երկրի ալճերը, անոնց գաղտնիքները յափշտակելու համար:

և ասոր հակառակ օրին մէկը՝ Մովսէս կ'ելլէ լայն գիծերով ներկայացնելու աշխարհի ըստեղծման պատկերը, երկինքի պատմութիւնը՝ մեր մոյրակինէն առաջ, երկրագունդին յեղաշրջումները և կենսաւոր էակներու փոփոխումները՝ մարդկութեան երեւումէն առաջ անցած երկար շրջաններու միջոցին:

Ահա Մովսէսին խօսքերը. Սկիզբը՝ Աստուած երկինքն ու երկիրը ստեղծեց. . . Աստուած ըսաւ. յո՛յս ըլլայ, եւ յոյսը եղաւ. գիշեր եւ ցօրեկ սեղի ունեցան, եւ ա՛ս եղաւ առաջին օրը:

Այնուհետեւ գիտուններու սերունդներ կեանք մաշեցին, աչքի լոյս սպառեցին Սուրբ Գիրքին բնագրին վրայ. Լո՛յսը արեւէն առաջ. Կամ Մովսէս մոլորած է կամ բանաստեղծական աղուոր կեղծիք մը երեւակայած է:

Բայց ժամանակը կը հեգնէ ենթադրութիւնները. և ահա՛ արդի գիտութիւնը կը սկսի քողին մէկ կողմը վեր առնուլ. աշխարհի տրուած ուժն է առաջին շարժման մէջ դըրուած նիւթական գոյացութիւնը, եթերը կամ էլեքտրականութիւնը որ ամէն ձեւ կ'առնու, որովհետեւ, սկիզբը, կ'ըսէ Մովսէս, խաւարը կը ծածկէր անդունդը, նիւթը անկերպարան էր եւ դասարկ, ասիկայ գիշեր էր, երեկոյ, և լուսատու թրթռումը կը սկսի տիեզերքը կերպարանափոխել, կը կազմէ հիւլէները որ անդունդէն կ'ելլեն և յառաջ կը բերեն ծնող իրերու արշալոյսը, աշխարհիս վրայ ծագող առաջին առաւօթը:

Եւ Աստուած ըսաւ. Թող անջրպետութիւն իրարմէ ջուրերը, այսինքն այս նիւթեղէն հոսանուսները, եւ Աստուած այս անջրպետը երկինքն անուանեց: Իրօք, արդէն, եթերական թրթռումը կ'անջատէ այն ժամանակ ընդարձակ միգամածները, որոնցմէ ապա պիտի ելլեն հաստատութեան աստղերը. այս է երկրորդ օրուան գործը:

Յետոյ երկիրը երեւան կու գայ. սկիզբը՝ համակ հրաշող գունդ մըն է, կամաց կամաց կը պաղի. մակերեւոյթը կեղեւով կը ծածկուի և, ինչպէս որ Ծննդոց Գիրքը մեզի ցոյց կու տայ, ջուրերուն ծոցէն դուրս կ'ելլեն երկրամասերը (ցամաքը). Եւ Աստուած

ըսաւ. Թող երկիրը արտադրէ իրենց սեռին համեմատ սերմ կրող բոյսեր եւ ծառեր: Եւ արդի բնախօսութիւնը Սուրբ Գիրքին այս խօսքը հաստատելէ ուրիշ բան չի կրնար ըսել. կենդանական կեանքէն առաջ եղած է բուսական կեանքը, առանց որու ուէ կենդանի չի կրնար ապրիլ. Մանրէներ, մամուռներ, քարաքոսներ երկիրը կը բռնեն, դեռ ևս եղկ ցամաքները կը ծածկուին ահագին անտառներով. հսկայ պտերներ, վիթխարի սունկեր, երեսուն մէդր բարձր տիտան ձթաղիներ, անհեթեթ անճոռնի արաւկարիաներ և կոկոռներ, մէկ խօսքով, նախնական ժամանակներու ամբողջ բուսականութիւնը, ինչպէս որ կը հաստատէ Մովսէս արարչութեան երրորդ օրուան մէջ:

Բայց քողը անթափանց մթնոլորտին, վեհաշուք յեղաշրջումներու թատրին, վերջապէս կը պատռի. արեւը կ'երեւի. Արեւը, այն հեռաւոր դարերուն մէջ դեռ ևս անկազմ աստղ մը, ըստ արդի տիեզերախօսութեան — Լաբլասի խաբըր թող չմնայ — մոլորակներէն շատ վերջը ծնած է: Լուսածնային ճառագայթներ կը պայծառացնեն չորրորդ օրը և երկրային գիշերներու ատեն, մեծ բացատներու մէջէն կ'ելլէ լուսնի նարնջաթոյր լոյսը, և երեւան կու գայ աստղերու զոդող շողունը. Այս շրջանէն սկսեալ կենդանական կեանքը կ'աճի դեռ ևս սաք ջուրերուն մէջ. Աստուած կը ստեղծէ ջրային մեծ կենդանիները, վիթխարի սողունները և երկնից թռչունները. քսան մէդր երկայն մողեղակերպներ, ձկնամողէզներ, պրսնտամողէզներ, լէւլաքներ, մաշկամատներ, ամէնքն ալ յայտնութեան կենդանիներ, որոնց արտակարգ ձեւերը առջեւնիս կը պարզէ երկրաբանութիւնը:

Երկիրը այս միջոցին կը պաղի, եղանակները կ'երեւին. այնպէս որ հինգերորդ օրը յարմար կ'ըլլայ մեղի ծանօթ կենդանիներու կերպարանքին աւելի մօտ էտկներու բնակութեան. ասիկայ երրորդական շրջանն է որ մերիննէն անմիջապէս առաջ է. Բիշքի տեսակները կը ճշդուն կը հաստատուին. անտառներուն մէջ կը բարձրանան

կաղնիներ, թզենիներ, դղբիներ. սէզի մարգերուն մէջ կը խայտան ձիու իրանով, մօրակինճի գլխով հնազաղաններ, վիթանման, սլացիկ մարմնով թրագաղաններ:

Մեծ անտառներու սիզաստաններուն մէջ կը սուրան յամայներ և անալուծներ, յետոյ կարգը կու գայ պակաթանիներու, որ մեր փղղերը կը յիշեցնեն, ձիակերպներու որ գրեթէ մեր ձիերուն նման են, խոշոր կապիկներու որ այն վաղեմի ժամանակներէն ի վեր բնաւ չեն փոխուած:

Աստուած ըսած էր. Թող երկիրը հանգ օնչաւոր եակներ ըստ իրենց տեսակին, ընտանի կենդանիները, սողունները եւ երկրի գազանները ըստ իրենց տեսակին: Եւ այնպէս եղաւ:

Եւ հնախօսութիւնը մեր առջեւ կը դնէ Ենովայի գործին այս անցած կամ կենդանի հաւաստիքները՝ Արարչութեան վեցերորդ շրջանին ընթացքին մէջ:

Եւ Աստուած, կ'ըսէ Ս. Գիրքը, տեսաւ որ բարի է այս, բայց վեցերորդ օրը լինցած չէր. Այս ամբողջ անբանաւոր բնութեան կը պակսէր գլուխ մը երկրի եւ ծովու զօրութեանց վրայ իջեցնու համար, եւ Աստուած ըսաւ. ստեղծեմ մարդը ըստ մեր պատկերին եւ նմանութեան: Եւ զմեզ անասուններէն բաժնող վիշը լաւ ևս ցոյց տալու համար Մովսէս խօսքը կը ճշգէ. Եւ Աստուած մարդը ստեղծեց ըստ իր պատկերին, ստեղծեց զայն ըստ Աստուծոյ պատկերին:

Այսպէս կը վերջանայ պատմութիւնը այս ամենէն աւագ դիւցազներգութեան, որուն յայտնի է թէ, Մովսէս լոկ մեծ գիծերը կ'ուզէր ներկայացնել:

Արդ ձեզի կը հարցնեմ, ձեզի որ աչքէ անցուցած էք սրբազան բնագիրը և ուսումնասիրած էք երկրախօսութիւնը, Մովսէս ինչպէս կրցած է գիտնալ ինչ որ մեզի կը սորվեցնէ. Ինչպէս կրցաւ մեր առջեւ դնել Աստուծոյ գործերուն շարքը. Ինչպէս կրցաւ գիտնալ թէ արեւը չորրորդ օրը կազմուած է. թէ բոյսերը կենդանիներէն առաջ եղած են. թէ մեր հիմակուան տեսած կենդանեաց տեսակները ստեղծելէ առաջ Աստուած ծո-

վերը խոշոր գազաններով լեցուցած է. թէ սողունները և թռչունները ստնաւորներէն առաջ կազմեր է, և այս՝ մարդուս ստեղծումը կանխող միլիոնաւոր տարիներու ընթացքին մէջ:

Երբ մէկը մօտէն կամ հեռուէն երկրաբանութեան, բնախօսութեան, աստղաբանութեան հետ կապ ունեցող բոլոր գիտութիւնները ուսանելէ յետոյ, առանց նախապաշարուծի՝ Մենդոց առաջին գլուխը կարգայ, կ'ապշի կը մնայ նկատելով որ մարդ մը, Փարաւոններու օրով, կրցած է այսպէս կանխաւ համարել մեր արդի գիտութեան եզրակացութիւններուն, արդիւնք հանճարին Նեւտոններու, Մաքսուէլներու, Քիւլիներու, էլի տը Պոմոններու, Ֆայերու և Սիւէսնեբու:

Այո՛, տարակոյս չկայ, Մովսէսի գիտութիւնը իր ժամանակակից գիտուններու հըմտութիւններէն հազար կանգնաչափ գերիվերոյ է, միանգամայն կը կազմէ անհաւատալի գուշակութիւն մը մեր արդի գիտութեան և փորձառական զննութիւններուն միջոցով երեւան հանուած ամենէն սողոյգ և ամենէն հաւաստի իրողութեանց. և որչափ յառաջանա՞ք այնչափ աւելի կը թափանցենք Մենդոց Գիրքին ստոյգ իմաստին:

Եւ այս կը հաստատէ սա խօսքերը Ալպէր տը Լաբարանի, որ արդի ամէն գիտուններէն աւելի՝ ժամանակակից հնէաբանութեան և երկրախօսութեան վերաբերեալ գիտութիւնները միանգամայն ուսումնասիրած է:

«Եթէ պետք ըլլար քառասուն տողի մէջ ամփոփել երկրախօսութեան ամենէն հաւաստի ծանօթութիւնները, կ'օրինակէի Մենդոց բնագիրը, այսինքն աշխարհիս ստեղծման պատմութիւնը՝ ճիշդ Մովսէսի գրածին պէս»:

Ա. Թ. ՄՕՐԷՕ

Զմամուէն կ'ընդունինք հետեւեալը.

Զմամու 29 Յունիս 1914

ՆԱԽԱՆՁԵԼԻ ՃՇՄԱՐԻՏ ԴԱՐՁ ՄԸ

Մերտիկու վիճակին հայ կաթողիկէներէն խանութեան Յովնանէս՝ որ թուէս պրեթէ հինգ տարի առաջ չար թելադրութեամբ պատահած թեմական շփոթութեանց և վիճակաւորին դէմ յարուցուած խռովութեանց պարագլուխներէն՝ և կաթողիկէ անարատ թեմին մէջ՝ հերձուած մուծանել ուղղունբուն գլխաւորներէն մին էր, և էջմիածնական քահանայ բերելու զիսմամբ անձամբ Տիգրանակերտ գնացած էր և երկու ամիսի չափ՝ հերձուածող քահանան տունը պահած էր, որտի եւ խղճի խայթերէն եւ տագնապներէն անդադար տանջուած՝ իր անդրանիկ որդին եւ ունեցած բարեկեցիկ վիճակը կորսնցնելէ յետոյ՝ ձախող բախտի, խեղճութեան եւ թշուառութեան մատնուելով՝ կը սթափի վերջապէս եւ կ'ուշաբերի եւ ճշմարիտ դարձի կու գայ, Լաւ համոզուելով որ գլխէն անցած այս ամէն պատահարները՝ մեղաց արդիւնք եւ պատիժ են, բաւական չի համարիր ժամանակին՝ յետս կոչում ընել եւ ըրած յանցանքը ու տուած գայթակղութիւնները ու չար օրինակը Արհ. Մալոյեան Արքեպիսկոպոսին առջեւ հրապարակաւ խոստովանիլ. այլ այս տարի Յունիս 28ին Դամասկոսէն՝ ուր երկու տարի առաջ գործ գտնելու պատճառաւ գնացած էր՝ Զմամու կու գայ եւ Արհ. Կիւլեան Արքեպիսկոպոսին ոտքը կ'իյնայ եւ արտասուլաթոր աչքերով անկէ թողութիւն կը խնդրէ, անոր նուիրական անձին եւ արժանապատուութեան դէմ ըրած նախընթաց դատապարտելի արարքներուն համար. Արհ. Յուսիկ Արքեպիսկոպոսը զթառատ սիրով եւ սրտով ընդունեց զինքը, ոտք հանեց, քաջալերեց եւ իրեն որտանց ներելէն զատ՝ լիաձեռն պարգեւով արձակեց, որով խեղճը միաթարուած սրտով եւ հոգեւով եւ խղճին խայթերէն ալ ազատուած, երկրորդ օրը ուրախութեամբ մեկնեցաւ:

Արդ կը խնդրուի որ ուրիշներու ուղղութեան համար՝ հաճի կար. Արձագանգի իւրմբադրութիւնը հրատարակել այս դէպքը:

ԱՆՏՈՆ Վ. ԹԵՐԶԻՊԱՇԵԱՆ

ԻՆՍԱՆԻ՞ ՄԻ ԵՕԳՍԱ ԱԼԼԱԶԱՆԻ՞ ՄԻ

(Տեկամի)

Կիւնլէր կէչտի վէ Զատիկ եապլաշտը...

Աւագ Զորեքչարթի ագչամ բէյիս եազըլխանէտէն էվինէ ալտէթ իթտիյնտէ, պէսլէմէ օնա բէք զարիպ պիր խապէր վէրիր.

— Էֆէնտի, պիր վարդապետ կէլիպ սիզի արատը:

— Պիր վարդապետ մի, պէն հիչ պիր բարազ թանըմամ քի...

— Միւսթագիլ պիր կէօրմէք իսթէյօր, սաաթ սէքիզտէ թէքբար կէլէճէք...

Բէյիս պու խապէրէ զայէթ սըզըլարագ սուֆրայա կէթիրիւմիչ օլան թալուզ գըզարթմասընը զայէթ իշթահորզճա եէր:

Ագլը պաշընտա տէյիլ տիր:

— Պու մայէթիմ թարաֆընտան թէրթիպ իտիւմիչ պիր օյուռ տըր... վայ խային վայ Պանա կէլիյօր քի, պու բարազը՝ պէնի խոստովանանքա տալէթ իթմէք իւզրէ եօլլամըչ օլմալը տըր... Եօգ, պու օլամազ, խայըր, պէն գաթիէն խոստովանանք օլմայը իսթէմէմ... Բէնտիմի ասարըմ պու տուզաղա տիւշմէմ... Բաթըրի'ն...

— Էֆէնտիմ:

— Պուրատան չօգ ուզապլաշմա... չայէտ պու վարդապետ պէնի թահիզ իտէճէք օլուրսա, պէն զիլի չալարըմ, հէման կէլիրսին օնը սիշարը գօվմայա պանա եարտըմ իտէրսին:

— Աման էֆէնտի, բարազլար ատամ եէմէզլէր տէյէ պիլիյօրըմ:

— Էլպէթ պիր պիլտիլիմ վար տըր. սէն պէնի տիյնէ. անլայօրմըն:

— Բէք էյի, էֆէնտիմ:

Բիյիս քէնտի քէնտինէ:

— Պէլքի պու օյուռտա պէսլէմէնին տէրարմաղը վար տըր... վայ քէրազէլէր... Լաքին շիմտի անլայաճաղարտըլար գարչըլարընտաքիլին քի'մ օլտուղընը...

Պիր արալըգ պիր վազէթա օգուլմաք իսթէտի, ֆագաթ ագլը պաշընտա օլմատըղընտան, օգուտըղընտան հիչ պիր շէյ անլամայօրտը... պիրտէն պիրէ զիլ չալընտը, սաաթ թամս սէքիզ իտի:

Ուզուէն պոյլու պիր բարազ իչէրի կիրտի վէ թէրպիյէլի պիր թավը իլէ .

— Այլաւար խայր օլսուն , էֆէնտի , տէտի :

— Խայրըլը ապչամար օլսուն :

— Կէլաիմ քի . . .

— Կէլէսինիզ տէյէ պէն սիզէ բէճա իթմէտիմ :

— Պիլիյօրում , ֆազաթ վաղիֆէմ իգթիզասնճա իչպու միւլապաթա մէճպուրում :

— Վաղիֆէնիզ իգթիզասնճա՞ մը . . . Ծիմտի պուլտուգ . . . Պանա պապրն , շայէտ պէնի խոստովանանք իթմէք իչուն կէլմիշ իսէնիզ , չէքիլիպ կիտինիզ . . .

Ձաթէն մէմուր էլէքթրիք տիւլմէսինէ պասմազ իւզրէ այաղա գալգալըտը :

— Էֆէնտի , տուրընը , տէր բարազ , մէմուրըն գօլունտան թութարազ :

— Նէ՛ տիր , պանա թէարրուզ իթմէք մի իսթէյօրսընըզ . եօ՛գ , պունա տայանըլմազ . . . բրօթէսթօ իտէրիմ :

— Գաթիէն , զիյարէթիմին մագսատը խոստովանանք տէյիլ տիր . . . պիր տաղիգա միւսաատէ պուլուրն , վէ զիյարէթիմտէն մէմուն օլուրսունուզ :

— Բէք զանն իտէմէյօրում :

Իքիսի տէ օթուրտըլար վէ վարդապետ էֆէնտիյէ խիթապէն ,

— Խաթընըզա կէլիյօր մը , պունտան ալթը սէնէ ազաէմ էվիսիզէ պիր խըրսըզ կիրմիշտի , վէ ծնուն քիմ օլտուղընը պուլաւա տընըզ :

— Էվվէթ , զանն իտէրտէմ պին ֆրանքըմը չալմըչլարտը :

— Իշթէ . էֆէնտի , պու կիւն օ պին ֆրանքը սիզէ կէթիրիյօրում :

— Հը՞ . . . Նէ՞ տէրսինիզ . . .

— Օ պին ֆրանքը կէթիրմիշիմ իշթէ , տէր , վէ պիր զարֆ ուզատըր :

Բէյիս ալթիւսթ վէ միւթէէսիր օլարապ :

Պունը պանա քիմ կէճուտէրիյօր :

— Խըրսըզ պիզաթ քէնտիսի :

— Տէմէք օլույօր քի խըրսըզ զապըթա թարաֆընտան տէրտէսթ օլընմը տըր :

— Խայրը , պու խուսուստա բէք ածիզ

օլան բօլիսլէր թարաֆընտան տէյիլ , իլլա ձէնապը Հագգ թարաֆընտան թութուլմը տըր : Խըրսըզ խոստովանանքա կէլմիշ տիր . շու հալտէ կա չալտըղընը իատէ իթմէք վէ եախօտ Ալլահըն բանմէթ ու մաղֆէրէթինտէն մահրում գալմազ մէճպուրիյէթինտէ պուլընմը տըր :

— Եա՛ . . .

Բէյիս միւթէրէտտիտ պիր հալտէ վէ բէքէլէյէրէք ,

— Բէք էյի , վարդապետ էֆէնտի , սիզէ Նէ՞ գատար վէրիլմէլի :

— Գաթիէն հիչ պիր վէրէճէյինիզ եօտ տըր . . . եալընըզ պիր տուա իսթէրիմ :

— Տէմէք գօմիսիօն ալմազ իսթէմէյօրմըսընըզ :

Վարդապետ էլլէրինի կէօյլէրէ տօղրու գալտըրարազ ,

— Ալլահ պիզէ ճէզա վէրիր , տէր :

— Սիզէ թէաճճիւպ իտիյօրում . . . տօղրուսը պունա ինանաճաղըմ կէլմէյօր . . . պէն զանն իտէրտիմ քի , խոստովանանք սիզին իչին պէօյիւք պիր թիճարլթ գաբուսը տըր :

— Էվվէթ հագգընըզ վար տըր . . . զաթէն պու կիւն տէ թէմին իթտիլի թիճարլթ սիզի մէմուն իթմէք թիճարլթի տիր . . .

— Պու բարայը պէնտէն սըրգաթ իտէնի անլայապիլիւրմիյիմ :

— Գապիլ տէյիլ տիր . զաթէն պէն տէ պիլմէմ . պէն ծնա իտմինի սօրմամըլմ :

— Հայրէթտէ գալըյօրում . շու հալտէ պիր քիմսէ չալտըղընը իատէ իթմէտիքճէ արձակում վէրմէգմիսինիզ :

— Վէրսէք տէ հիւքմիւ օլմազ . . . արձակումը վէրէն պիլիլ , ֆապաթ աֆվ իտէն Ալլահ տըր . . . ծնուն շէրաաթընտան գաչմազ գապիլ տէյիլ տիր . . .

— Պէն զանն իտէրտիմ քի հէր խոստովանանքա կէլէնէ պիր եօլ իլէ պիր արձակում վէրիլիւր . . . պու սէպէպտէն տէ քէնտի քէնտիմէ տէր իտիմ քի արձակումըն պու գատար ուճուղըղը , նամուսըղըղըն չօղալմաքնա սէպէպ տիր . . . Հալպու քի , աֆլըղըն պաղը քէրրէ տէ աղըրա մալ օլտուղընը անլայօրում շիմտի . . .

Բէյիս պունը տէտիյի վազըթ պին ֆրանգ-
լը պանքնօթը կէօթէրիօրտը:

Վարդապետ պիր մուխաթապընա:

— Էֆէնտի կէօրիւօրտընը քի խոստո-
վանանքըն մէնֆաաթը չօգ ալը...

— Պէն տէ պաշաաթըն էօյլէ օլտուղունա
ինանմայա:

— Էմին օլունը քի էյէր հէր քէս խոս-
տովանանքա կէլիւլ օլտա, բէք չօգ խըրսըղ-
լար նամուս սահիպի օլաճաղարտը, միւս-
րիֆ էվլատլար իտարէլէրինի պիլէճէք, սախ-
թէքհարլարըն, ճանիլէրին վէ դայըր սատըզ
ղէվէլէրին ստէտի բէք աղալաճաղտը...
չունքի պու կիպիլէր խոստովանանքա կէլ-
մէզլէր:

Բէյիս պիր թէպէսսիւմէ:

— Էյի եարմայօրլար տէր:

Վարդապետ գըյամ իտէր վէ քէմալը նէ-
զաքէթլէ չէքէլի կիտէր:

*
**

Մէմուր եալընըզ գալտըղընտա, ուղուն
միւտտէթ միւճիգէ հալինտէ էլինէ կէշմիշ
օլան պին ֆրանքըք պանքնօթա պազըլօրտը:

Մայէթի իլէ արալարընսա ճէրէհան իթ-
միշ օլան միւճիգէյի տէր խաթըր իտիօր, վէ
վիճտանէն դայէթ մուաղղապ օլուօրտը: Նի-
հայէթ ուլուեաճաղը վազըթ շու նէթիճէյէ
վարմըշ ալը քի:

— Խոստովանանք հէր հալտէ Այլահանի
օլմալը տըր, եօգսա հիշ պիր մանա վէրէմէմ:
մէսէլա օնտա կէօղէ չարբար սուրէթաէ ին-
սանի պիր ճիհէթ վար իտէ, օ տա քէնտի
քէնտիսինի իսլահ իթմէք Կօրվուսը ալը:

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն

ՀՈՌՄ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱՇԽԱՐՀ.— Պիոս Ժ.
Սըրազան Քաջանյայպետը Մօթու բուօրնիօ գրու-
թեամբ մը մանաւօր կերպով Իտալիոյ և յարակից
կղզիներուն կղերականաց կը յանձնարարէ որ Ասա-
ուաճաթանութեան, և իմաստասիրութեան մանաւանդ
բնականցական իմաստասիրութեան ուսմանց մէջ եր-
բէք չնդին հիմնական սկզբունքներէն Սուրբ Թովմաս
Ափունացւոյն օր միւս բոլոր վարդապետներէն ա-
ւելի լուսաւորեց Եկեղեցին, և որուն գիրքերէն մէկ
տարուան մէջ մարդ աւելի օգուտ կը քաղէ քան

միւսներուն վարդապետութիւններէն իր սմբողջ
կեանքին մէջ:

*. Յունիս 29ին Ս. Քաջանյայպետը օրհնեց
10,000ի չափ հաւատացեալներ, որ խմբուած էին
Սուրբ-Գամատոսի բակին մէջ: Աւստրիոյ տան սու-
գին հակառակ՝ կարելի չէր եղած յետաձգել ընդու-
նելութիւնը որով հրաւերը կանխաւ տրուած էր:

Սըրազան Քաջանյայպետը՝ Ժամը 3 ու կէսին
կեդրոնական պատշգամբ երեւցաւ և ուխտաւորնե-
րուն ծափերուն և ուրախութեան արտայայտու-
թեանց պատասխանեց ձեռամբաձի ողջունելով զա-
նոնք: Քաջանյայպետական պահակազօրքին նուա-
զախու՛մբը՝ Ասուած կ'ուզեմք երգին եղանակը հնչե-
ցուց, և ներկաները նոյնին խօսքերը երգեցին միաբե-
րան: Պիոս Ժ. կորովի ձայնով քաջանյայպետական
օրհնութիւնը տուաւ: Ապա բազմութիւնը գնաց Ս.
Պետրոսի ուր աւելի ևս ստուարացաւ՝ գլխաւոր Ա-
ռաքելոց տօնին առթիւ եկող հոմալեցիներէն:

Պիոս Ժ. իր առանձնական ունկնդրութիւնները
գաղթեցուց ի նշան ոգոյ, Սերայօվոյի դաւին առ-
թիւ:

ՀԱՅ-ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՊԱՏՐԻԱՐԺԱՐԱՆ.— Հո-
գեւոր իշխանութեան կողմէ հետեւեալը զրկուեցաւ.
Միջագիւղի եկեղեցւոյն Մեծ.— Ժողովրդապետ Գեղյ,
Բարսեղ Ծ. Վ. Զատայեանի:

Թիւ 7336

Կ. Պոլիս, 15 Յուլիս 1914

Գեղարգելի՛ Տէր,

Ծանօթ դէպքին համար Միջագիւղի մեր Ս.
Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին կանոնական Արգելքի
տակ առած էինք՝ ըստ տրամադրութեան իրաւանց
Սուրբ Եկեղեցւոյ: Եւ որովհետեւ այս պատիժը բու-
ժողական և առժամանակեայ էր, նկատի առնելով
այն բարի աղբեցութիւնը զոր կը նշմարենք հաւա-
տացելոց վրայ՝ դատապարտելու համար նոյն դէպ-
քին նման ապօրինաւոր և սրբապիղծ արարքները, և
ևս զիջանելով խնդրանաց բարեպաշտ ժողովրդեան,
որոշեցինք նոյն եկեղեցիէն վերցնել, ինչպէս այս
պաշտօնական գրութեամբս կը վերցնենք յիշեալ ար-
գելքը: Ուստի ըստ այսմ գործեցէք և ծանուցէք ա-
մենուն:

*. Յունիս 14ին, Յրանայի աղգային տօնին
առթիւ, Արհի. Յովսէփ արքեպիսկոպոս Ռոքոսեան
կ. Պատր. փոխանորդը, ընկերակցութեամբ Կաթողի-
կոսարանի քարտուղարներէն Գեղ. Յակոբ Վ. Մա-
ղարեանի ֆրանսական գեսպանին այցելութիւն տուաւ
և Ամեն. Հոգեւոր Տէրոջ շնորհաւորութիւններն ու
բարեմաղթութիւնները մատոյց Ն. Վսեմ. Տէրու-
թեան Դեսպանը զգածեալ շնորով շնորհակալութիւն
յայտնեց և յանձնարարեց իր յարգանքները հաղոր-
դել Ն. Ամեն. Տէրութեան:

Ֆ. Յուլիս 12ին, Սուրբ Երրորդութիւն եկեղեցւոյն մէջ պատարագ մատուցուեցաւ և յետոյ հանգրտեան պաշտօն կատարուեցաւ Աւստրիոյ-Հունգարիայ ողբացեալ գահաժառանգ ամուսին հոգւոյն համար:

Ֆ. Յուլիս 14ին Պայիս հաստն Գեր. Գեր. Սահակ Վ. Մատոյեան և Սարգիս Վ. Խաչատուրեան: Գեր. Սարգիս Վ. Խաչատուրեան, որ Խարբերդի վիճակաւ Արհի. Ստեփան եպիսկոպոս Խաչէլեանի կողմէ Լուրտ կ'երթայ Ս. Հ. Համաժողովին մասնակցելու, յաջորդ օրը Յուլիս 12ին մեկնեցաւ:

Ֆ. Դպրոցներու ամսվերջի հանդէսները տեղի ունեցան:

Յուլիս 9ին Արհի. Ռոքոսեան Կ. Պ. փոխանորդը ներկայ եղաւ Ա. Յ. կարգին Մայր Վանատան դպրոցին պարգեւարաշխութեան հանդէսին, որ չլստ Գահացուցիչ կերպով տեղի ունեցաւ: Երեք շրջանաւարտ օրիորդներ վկայական ընդունեցան:

Կրթական տեսչութեան կողմէ եկած էր յատուկ քննիչ պաշտօնեայ մը, որ արտաքոյ կարգի գոհաց աշակերտութեան հինքերուն ցոյց տուած յաջողութեան և չքուող կրթութեան հինքին Մասնաւորապէս հիացմամբ գովեց նոյն հաստատութեան օրիորդաց ձեռագործներուն վրայ տեսած արուեստի նրբութիւնը, զոր այսուր դժուար է գտնել:

Քննիչ պաշտօնեան ուղեկցեց ապա նոյն Կարգին պատկանող որբանոցը, և այն տեղւոյն ձեռագործներն այլ քննեց ուրուհիներուն վիճակին մասին տեղեկութիւն առաւ և շատ գոհ սպասուութեան տակ մեկնեցաւ:

ՆԵՐՔԻՆ ՆԻ ՄԻՋՈՋԳՈՅԻՆ ԳՈՐԾԵՐ. — Երեսփոխանական Ժողովին նստաշրջանը որ Յուլիս 14ին կը լինար, 10 օր երկարաձգւեցաւ կայսերական հրամանաւ:

Ֆ. Երասկոյտին Յուլիս 14ի նիստին մէջ, ծերակուտական Եօրկիստէս Էֆէնտիի դէմ պարտաւ և

հինգ նիստէ վտարուամ քուէարկուեցաւ. որովհետեւ առժամեայ օրէնք մը քննադատած միջոցին կառավարութիւնը նախատեր և բար էր. «Արհիւս օրինագիծ չէ սովորական թուղթ մըն է, զոր պէտք է ոչ թէ մերժել այլ զայնոյթով մէկդի նետել»:

Ֆ. Ալպանիոյ կացութիւնը խառնաշփոթ է, ապստամբները հետզհետէ կ'ուժոգնան: Եպիսկոպի կողմէրը հեղին զօրքեր կը մասնակցին եպիսկոպի ըմբոստներուն:

Ֆ. Աւստրիոյ և Սերպիոյ յարաբերութիւնները ձգտեալ հանգամանք մը կ'առնուին:

Ֆ. Վերջերս Անգլիոյ արաաքին գործոց նախարար Սըր Էտուարտ Կրէյ, Խորհրդարանին մէջ ընդարձակ ճառ մը խօսելով արաաքին քաղաքականութեան վրայ, հետեւեալ յայտարարութիւնը բարձրէ Արեւելեան նահանգներու բարեկարգմանց մասին.

«Այժմ կ'անցնիմ Հայաստանի խնդրին դժուարութիւն մը կայ որոշակի ճշդելու երկու վերահսկիչներուն տրուած մասնաւոր իրաւասութիւնը: Երկու եւրոպացի վերահսկիչները նշանակուեցան թուրք կառավարութեան կողմէ. բայց մեզի պաշտօնապէս չէ հաղորդուած թէ ինչ իրաւասութիւններ տրուած են անոնց: Թուրք կառավարութիւնը ուզած էր երկու անգլիացի վերահսկիչներ և տուած էր անոնց լիազօր իրաւասութիւն բայց չուզեց որ այնպէս կարծուի թէ օտար ճնշման տակ եղաւ այդ, ունէ կերպով շնչսեմացնելու համար թրքական վեհապետութիւնը»:

«Ինչ որ կ'ընամ ըսել, սա է թէ պիտի ունենան վերահսկիչները այն աստիճանի իրաւասութիւն մը, որով կարող ըլլան վերահսկելու դատարաններուն, որովհետեւ թեան և ժանտարմարի վրայ: Իրողութիւնը ոչնէ որ Թուրքերը խիստ որոշ կերպով ըմբռնած են թէ վերահսկիչները պիտի ունենան շատ ընդարձակ իրաւասութիւններ, ինովին բաւարար գործադրել կարենալու համար կառավարական վարչութեանց մէջ այն բարեկարգումները, զորս — ինչպէս ամէնքս ոյ կը յուսանք — Թուրք կառավարութիւնը ինքն իսկ կը փափաքի իրագործուած տեսնել»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Դեպքեր եւ սկզբունքներ	449
Յիսուս Քրիստոս	451
Հիմն վաւերաւորութիւն	453
Հաւատոյ մի նոր յայրաճակը	441
Եօրկեակ Քրիստոսներ	457
Վեցօրեայ արարչութիւնը	458
Նախանձելի ճամաւիս դուռ մը	461
Ինսանի՞ մի Եօզսա Ալլահանի՞ մի	461
Տեղեկագրական	463

ԱՐՏՈՆԱՏԵՐ

ՅՈՎՀ. Ծ. Վ. ԿԵՏԻԿԵԱՆ

ՏՆՈՐԵՆ-ԽՄԱԿՐԱՊԵՏ

ԳԵՈՐԳ Ծ. Վ. ԹԵՐԶԻՊԱՆԱՆ

Տպարան Կ. Արձագանգ Շաքարտետի, Բերա, Պայրամ փողոց քիւ 5, Ե. Պոլիս

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.— Թուրքիոյ համար տա-
րեկան՝ 40 դհկ. արծ. վեցամսեայ՝ 20.— մէկ թիւ՝ 1 դհկ.—Արսասահ-
ման տար. 3ր. 10. վեցամս. 5.— Վճարմունք կանխիկ են:

ՀԱՍՏԷ.— Կաթողիկէ Արձագանգ, Բերա, 5. Պայրամ փողոց 5, 4.

Գոյիս:

GATOGHIGUÉ ARTZAKANK

Péra, 5 Rue Baïram 5

Constantinople

ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆ.— 1.— Արձագանգ կը հրատարակուի
Շաբաթ օրերը: 2.— Խմբագրութիւնն պարտաւորեալ չէ ան-
պատճառ կամ նոյնութեամբ հրատարակել իրեն զրկուած ու ե-
յօղուած: 3.— Կեղծանունով զրկուած յօդուածներու հեղինակը
կը պարտի իր իսկական անունը ծանուցանել Խմբագրապետին:
4.— Ձեռագիրները ետ չեն դարձուիր: 5.— Յօդուածներու
ձեռագիրները պէտք է գրուած ըլլան թուղթին մէկ կողմը մի-
այն: 6.— Ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմանագրութիւնք
կը կատարուին: 7.— Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է
անհրաժեշտ երկու դահեկանի նամակադրոշմ ի միասին զրկել:

Տարր. Սկզբունք Գրիստ. Վարդապետութեան. գին 2 դհկն:
Տէր. Կոմիտաս Գահանային վարըր. գին 5 դհկն:

ՏՊԱՐԱՆ Կաթողիկէ Արձագանգի Բերա, 5 Պայրամ փ. 5: Տպարանս ըստ ամենալ-
նի ճոխ և ի վիճակի է որ և իցէ տպագրական գործոց համարս կը տպուին ամեն տե-
սակ ծանուցմանք, գիրքեր, տետրներ, հրաւիրագիրներ, բարդեր, քարդ-տարէաներ,
մահազդներ, եւն. Գրիները անմեղելի կերպով աժան են: Գեղեցկագիտական ճա-
շակի և տպագրական մաքրութեան կողմէ յաճախորդները անտարակոյս գոհ պիտի
մնան:

WIENER BANK-VEREIN

FONDÉ EN 1869

Capital entièrement versé 150.000.000 de couronnes

Réserves: 49.000.000

SIÈGE CENTRAL:

Vienne I. Schottenring

SUCCURSALES:

EN AUTRICHE-HONGRIE: Agram, Aussig, Bielitz-Biala, Bozen, Bruenn, Budapesteste, Budweis, Czernowitz, Drohobycz, Friedek-Mistek, Graz, Innsbruck, Jaegerndorf, Karlsbad, Klagenfurt, Krakau, Lemberg, Marienbad, Meran, Oest, Nowosielitza, Pardubitz, Pilsen, Prag, Prossnitz, Przemyśl, Salzburg, St. Poelten, Stanislaw, Tarnopol, Tarnow, Teplitz, Teschen, Villach, Wr. Neustadt, Zwittau.

EN TURQUIE:

Constantinople et Smyrne.

SUCCURSALE DE CONSTANTINOPLE

Siège à Galata, Place du Pont de Karakeuy
Agences à Stamboul, Péra et Scutari.

Le Wiener Bank-Werein fait toutes opérations de Banque et notamment :

Avances en Compte-Courant contre dépôt des titres, effets de commerce ou marchandises;

Escompte d'effets de commerce;

Achat et vente de change sur l'Etranger;

Emission de lettres de crédit et ouverture d'acréditifs simples et documentaires;

Paievements télégraphiques en Turquie et à l'Etranger;

Encaissement d'effets, de coupons, d'obligations amorties ou favorisées aux tirages;

Exécution d'ordres de Bourse sur place et à l'Etranger;

Ouverture de Comptes-Chèques et de comptes-dépôts à intérêt;

Garde de titres, marchandises etc.

Achat de vente de monnaies diverses, matières précieuses, monnaies d'ornements;

Caisse d'Epargne à 3. $\frac{1}{2}$ % d'intérêt.

Location de coffre-fort (à Galata et à Stamboul).

UN BUREAU DE VOYAGE (Représentant des Chemins de fer de l'Etat Autrichien) est attaché à l'Agence de Péra et délivre des billets pour tout l'Univers. Les voyageurs y trouveront toutes facilités possibles et tous renseignements désirés.